

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

การยอมรับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในจังหวัดปทุมธานี
Adoption of Pesticide Free Vegetable Production by Vegetable Growers
in Pathum Thani Province

จำเริญ หมื่นวัน (Chamleang Mheenwan)* จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlibtong)**

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yooprasert)*** ปิยวัฒน์ ขนิษฐบุตร (Piyawat Khanisayabutra)***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจเกษตรกร 2) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกร 3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกร 4) ความต้องการการส่งเสริมเกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกร และ 5) ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกร

ประชากรใช้ในการศึกษาคือ เกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษในจังหวัดปทุมธานี ปี 2556 จำนวน 250 ราย สุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane ได้จำนวน 154 ราย ใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบไคสแควร์

ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรร้อยละ 61.7 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 48.68 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 5.84 ไร่ ร้อยละ 43.5 มีแรงงานในการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ 2 คน ร้อยละ 69.48 มีประสบการณ์ในการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ 1-5 ปี ร้อยละ 77.92 มีพื้นที่ทำการเกษตร 1-8 ไร่ ร้อยละ 35.7 มีผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ 2 ชนิด ร้อยละ 49.35 ใช้เงินทุนของตนเองในการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ ผลผลิตเฉลี่ย 23,096.104 กิโลกรัมต่อปี รายได้เฉลี่ย 356,499.35 บาทต่อปี รายจ่ายเฉลี่ย 48,767.53 บาทต่อปี (2) เกษตรกรมีความรู้การผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษระดับมาก (3) เกษตรกรมีการยอมรับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษระดับมาก โดยการปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ ทั้ง 8 ขั้นตอน การทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนแรงงาน ประสบการณ์ การถือครองที่ดิน ผลผลิต รายได้ รายจ่าย การเป็นสมาชิกกลุ่ม สถาบัน จำนวนครั้งที่อบรม มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 (4) เกษตรกรต้องการความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูผ่านสื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์แบบคู่มือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์แบบอินเตอร์เน็ต โทรศัพท์ และต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษแบบการสาธิต (5) เกษตรกรมีปัญหาค่าคนกลางกดราคา และโรคแมลงศัตรูพืช โดยเสนอแนะว่า ควรมีการส่งเสริมแบบเจาะจง เพื่อหาเกษตรกรต้นแบบเพื่อนำไปสู่การขยายผล

คำสำคัญ การยอมรับ การผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษจังหวัดปทุมธานี

* แชนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช chamleang@yahoo.co.th

** รองศาสตราจารย์ แชนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช arkjin@hotmail.com

*** รองศาสตราจารย์ แชนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

yoobench@hotmail.com

*** อาจารย์ เลขาธิการมูลนิธิป้องกันคว้นพิษและพิทักษ์สิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร piyawatjacktan@yahoo.co.th

Abstract

The purposes of this research were to study 1) socio-economic backgrounds of farmers, 2) farmers' knowledge regarding to pesticide free vegetable production, 3) factors relating to an adoption of pesticide free vegetable production by farmers, 4) farmers' extension needs regarding to pesticide free vegetable production, and 5) problems of farmers in pesticide free vegetable production.

Population in this study comprised 250 farmers who pursued pesticide free vegetable production in Pathum Thani Province in the year 2013. A number of 154 farmers were randomly selected. Interview form was used for data collection. Data were analyzed by computerized program using statistics including frequency, percentage, mean, maximum value, minimum value, standard deviation, and chi-square test.

Research findings were showed that (1) 61.7% of farmers were male with age average 48.68 years. They finished primary education. The average farming area was 5.84 rai (1 rai = 1,600 square meters); 43.5% of them had 2 persons as labor for pesticide free vegetable production; 69.48% of them had 1-5 years of experience in pesticide free vegetable production; 77.92% of them had an average farming area of 1-8 rai; 35.7% of them produced two kinds of pesticide free vegetable; and 49.35% of them used their own capital in pesticide free vegetable production. The average product was 23,096.104 kg/year. The average annual income was 356,499.35 baht. The average annual expenditure was 48,767.53 baht; (2) The adoption of pesticide free vegetable production was at high level. With this adoption, they followed eight steps in pesticide free vegetable production. (3) From hypothesis testing, there was a statistical relationship between gender, age, education level, number of labor, experience, land occupation, product, income, expenditure, group/institute membership, number of training attendance and adoption of pesticide free vegetable production at 0.05 level. (4) Farmers needed knowledge in pest control through individual media, printed media, and electronic media, such as manuals, internet, and television. Hence, they needed demonstration as another form of extension in pesticide free vegetable production. (5) The problems included their products were underpriced by middlemen, pests and plant diseases. They suggested that a purposive agricultural extension to find out suitable model leading to further extension.

Keywords: Farmer's adoption, Pesticide free vegetable production, Pathum Thani Provinc

บทนำ

พืชผักเป็นพืชอาหารที่คนไทยนิยมนำมาใช้รับประทานกันมาก เนื่องจากมีคุณค่าทางอาหารทั้งวิตามินและแร่ธาตุต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายสูง การรับประทานอาหารให้ครบอาหาร 5 หมู่ จึงเป็นเรื่องสำคัญเนื่องจากผักเป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง มีสารอาหารที่จำเป็นต่อร่างกาย เมื่อเกษตรกรต้องการเพิ่มผลผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค มีการใช้สารเคมีปริมาณมาก เพื่อให้ได้ผักที่สวยงามตามความต้องการของตลาด และเพื่อป้องกันกำจัดแมลงพบว่า เกษตรกรขาดความเข้าใจถึงประโยชน์และโทษของสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช กรมส่งเสริมการเกษตรได้มีการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ ซึ่งมี 2 วิธี คือ การปลูกผักโดยไม่มีการใช้สารเคมีทางการเกษตรใดๆ เลย และการปลูกผักโดยใช้สารเคมีทางการเกษตรเท่าที่จำเป็นหรือใช้ในปริมาณที่ควบคุม และเว้นระยะเวลาในการเก็บผักให้ปลอดภัยจากสารพิษตกค้างด้วยวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน โดยนำเอาวิธีการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชหลายวิธีมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน จากแนวการปฏิบัติดังกล่าว จึงต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงวิธีการปลูกผักโดยทำให้เกษตรกรมีความรู้และเกิดการยอมรับในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและถูกต้องซึ่งการที่จะทำให้เกษตรกรมีความเชื่อถือยอมรับและทำตาม ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ การส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษนั้นเกษตรกรได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากสำนักงานเกษตรจังหวัดปทุมธานี และบางรายเกษตรกรก็ดำเนินการด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษนี้มิใช่ว่าเกษตรกรจะประสบความสำเร็จทุกราย บางรายต้องล้มเลิกไปเพราะไม่สามารถสู้กับโรคและแมลงศัตรูพืชได้ หลายรายกลับมาใช้สารเคมีใหม่ในบางส่วนของกระบวนการผลิต เพราะไม่สามารถทนต่อสภาพขาดทุนได้ ประกอบกับการขาดเทคนิควิธีการผลิต บางรายไม่ใช้สารเคมีเลยแต่อาศัยเทคนิควิธีการผลิตทางธรรมชาติและภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ในการผลิต จนประสบความสำเร็จ

จากการปฏิบัติของเกษตรกรในการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษหลากหลายรูปแบบ อะไรเป็นปัจจัยให้เกษตรกรทำการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ คำตอบที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเกษตรทางด้านการศึกษา และการประกอบอาชีพของเกษตรกร ซึ่งจะเป็นการลดปริมาณสารพิษตกค้างในระบบนิเวศ ทั้งช่วยให้เกษตรกรและผู้บริโภคมีสุขภาพดีขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจผู้ผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกร ในจังหวัดปทุมธานี 2) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษในจังหวัดปทุมธานี 3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษในจังหวัดปทุมธานี 4) ความต้องการการส่งเสริมเกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในจังหวัดปทุมธานี 5) ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในจังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษในจังหวัดปทุมธานี ปี 2556 ในพื้นที่ 7 อำเภอในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 250 ราย สุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane จำนวน 154 ราย ใช้แบบสัมภาษณ์เกษตรกรในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบไคสแควร์

ผลการวิจัย

ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร เกษตรกรร้อยละ 61.7 เป็นเพศชาย เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 48.68 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา แรงงานเฉลี่ย 2 คน ประสบการณ์ในการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ 1-5 ปี พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 5.84 ไร่ ส่วนใหญ่ผลิตผัก 2 ชนิด ผลผลิตเฉลี่ย 23,096.104 กิโลกรัมต่อปี รายได้เฉลี่ย 356,499.35 บาทต่อปี รายจ่ายเฉลี่ย 48,767.53 บาทต่อปี เกษตรกรร้อยละ 56.5 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร เกษตรกรร้อยละ 50 ลงทุนเองและกู้ยืมบางส่วน เกษตรกร ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษจากเกษตรกรมากที่สุดจากเพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผู้นำชุมชน เป็นต้น เกษตรกรร้อยละ 83.1 เคยเข้ารับการฝึกอบรม เฉลี่ย 2 ครั้ง เกษตรกรร้อยละ 66.7 ได้รับความรู้จากสำนักงานเกษตรจังหวัด ร้อยละ 49.3 จำหน่ายผักปลอดภัยจากสารพิษให้พ่อค้าคนกลาง ร้อยละ 27.0 ผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ เนื่องจากจำหน่ายได้ราคาสูง

เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติที่ดีสำหรับพืชอาหาร GAP มากได้แก่ น้ำที่ใช้ในกิจกรรมเพาะปลูกต้องสะอาด ไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อน ต้องมีการวางแผนการผลิตการดูแลรักษาพืชที่เหมาะสม ต้องมีการใช้วัสดุรองพื้นเพื่อป้องกันการปนเปื้อน การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชตามคำแนะนำ/ฉลากที่ขึ้นทะเบียน และมีหลักการใช้สารเคมี “ถูกต้อง ถูกเวลาและถูกวิธี” ต้องมีการแยกภาชนะที่ใช้บรรจุกับวัตถุอันตรายเพื่อป้องกันการปนเปื้อน และต้องมีการจัดทำหีบแปลงปลูก

การยอมรับเกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ พบว่า การยอมรับและนำไปปฏิบัติของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษมาก 14 ประเด็น ได้แก่ น้ำที่ใช้ในกิจกรรมการเพาะปลูกต้องสะอาด ไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อน มีการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชตามคำแนะนำ/ฉลากที่ขึ้นทะเบียน มีการวางแผนการผลิตและการดูแลรักษาพืชที่เหมาะสม มีการขนย้ายผลผลิตด้วยความระมัดระวัง ใช้น้ำที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับการเกษตร มีการแยกภาชนะที่ใช้บรรจุสำหรับขนย้ายกับภาชนะที่ใช้วัตถุอันตรายเพื่อป้องกันการปนเปื้อน พื้นที่ปลูกไม่มีวัตถุพิษที่ทำให้ตกค้างหรือปนเปื้อนผลผลิตน้ำที่ใช้ในการผลิตมีคุณภาพเหมาะสมกับความต้องการพืช มีหลักการใช้สารเคมี “ถูกต้อง ถูกเวลา และถูกวิธี” ใช้แหล่งน้ำที่ไม่เกิดจากการทำลายสิ่งแวดล้อม มีการวางแผนแปลงหรือปรับปรุงแปลงโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีความรู้เบื้องต้นในการป้องกันตนเองจากสารเคมีและการปฐมพยาบาลเบื้องต้น มีการทำความสะอาดเครื่องมือ อุปกรณ์การเกษตร รวมทั้งภาชนะบรรจุและขนส่งผลผลิต มีการจัดการเรื่องปุ๋ยเพื่อป้องกันการปนเปื้อนผลผลิต มีการใช้วัสดุรองพื้นเพื่อป้องกันการปนเปื้อน มีการทำความสะอาดเครื่องมือ อุปกรณ์การเกษตร รวมทั้งภาชนะบรรจุและขนส่งผลผลิต และประเด็นที่เกษตรกรยังนำไปปฏิบัติได้น้อย ได้แก่ มีการจัดเก็บเอกสารเป็นหมวดหมู่ สะดวกในการตรวจสอบและนำมาใช้ มีการเก็บ

รักษาข้อมูลการผลิตไว้อย่างน้อย 2 ปี มีเอกสารหรือบันทึกสำหรับการผลิตที่ครบถ้วน และลงชื่อผู้ปฏิบัติงานทุกครั้ง การทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนแรงงาน ประสบการณ์ การถือครองที่ดินทางการเกษตร ผลผลิต รายได้ การเป็นสมาชิกกลุ่ม สถาบัน จำนวนครั้งที่อบรม มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยทางสังคมเศรษฐกิจที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษที่แตกต่างกัน จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า รายจ่าย มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมผ่านบุคคลจากราชการ ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์แบบคู่มือ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์แบบอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ และต้องการวิธีการส่งเสริมผ่านการสาธิต ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในจังหวัดปทุมธานี พบว่า เกษตรกรมีปัญหาพ่อค้าคนกลางกดราคาและโรค แมลงศัตรูพืช ข้อเสนอแนะ รัฐหรือราชการควรให้การช่วยเหลือปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกรบ้าง

อภิปรายผลการวิจัย

1) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ เกษตรกรร้อยละ 61.7 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 41-50 ปี มีระดับการศึกษาประถมศึกษา ประสบการณ์ในการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษอยู่ระหว่าง 1- 5 ปี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิวัฒน์ ภู่อ้อมและศิริวรรณ แดงน้า (2554: 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการเกษตรที่ดีเหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกผักในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

2) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีสำหรับพืชอาหาร GAP ประเด็น แหล่งน้ำในเรื่องน้ำที่ใช้ในกิจกรรมเพาะปลูกต้องสะอาด ไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อน ต้องมีการวางแผนการผลิตการดูแลรักษาพืชที่เหมาะสม ต้องมีการใช้วัสดุรองพื้นเพื่อป้องกันการปนเปื้อน การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชตามคำแนะนำ/ฉลากที่ขึ้นทะเบียน และมีหลักการใช้สารเคมี “ถูกต้อง ถูกเวลาและถูกวิธี” ต้องมีการแยกภาชนะที่ใช้บรรจุกับวัตถุดิบทรายเพื่อป้องกันการปนเปื้อน ต้องมีการจัดทำหีบแปลงปลูกโดยมีค่าร้อยละ 98.7, 98.1, 96.1, 94.8, 94.2 และ 92.9 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ อิศสระ สิ้นชนกุลไพศาล (2547: 71-80) ศึกษาความรู้และความเข้าใจของผู้บริโภคผักปลอดภัยในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 207 ราย พบว่า ความรู้ความเข้าใจในผักปลอดภัยจากสารพิษนั้นเกิดจากความสนใจเฉพาะบุคคล ผู้ที่ไม่สนใจด้านนี้จะไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารและเกิดความรู้ความเข้าใจในผักปลอดภัยจากสารพิษ สอดคล้องกับ วิวัฒน์ ภู่อ้อม และ ศิริวรรณ แดงน้า (2554 : 5-10) ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับที่เหมาะสมของเกษตรกร ผู้ปลูกผัก ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า ความรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกผักมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามตามระบบจัดการคุณภาพของการเกษตรที่ดีเหมาะสมสำหรับพืชอาหาร

3) การยอมรับและนำไปปฏิบัติของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ มากเกินร้อยละ 90 ใน 14 ประเด็น ได้แก่ น้ำที่ใช้ในกิจกรรมการเพาะปลูกต้องสะอาด ไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อน มีการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชตามคำแนะนำ/ฉลากที่ขึ้นทะเบียน การวางแผนการผลิตและการดูแลรักษาพืชที่เหมาะสม การขนย้ายผลผลิตด้วยความระมัดระวัง ใช้น้ำที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับการเกษตร การแยกภาชนะที่ใช้บรรจุสำหรับขนย้ายกับภาชนะที่ใช้วัตถุดิบทรายเพื่อป้องกันการปนเปื้อน พื้นที่ปลูกไม่มีวัตถุดิบพืชที่ทำให้หักล้างหรือปนเปื้อนผลผลิตน้ำที่ใช้ในการผลิตมีคุณภาพเหมาะสมกับความต้องการพืช ใช้สารเคมี “ถูกต้อง ถูกเวลา และถูก

วิธี” ใช้แหล่งน้ำที่ไม่เกิดจากการทำลายสิ่งแวดล้อม การวางแผนแปลงหรือปรับปรุงแปลงโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีความรู้เบื้องต้นในการป้องกันตนเองจากสารเคมีและการปฐมพยาบาลเบื้องต้น มีการทำความสะอาดเครื่องมือ อุปกรณ์การเกษตร รวมทั้งภาชนะบรรจุและขนส่งผลผลิต มีการจัดการเรื่องปุ๋ยเพื่อป้องกันการปนเปื้อนผลผลิต มีการใช้วัสดุรองพื้นเพื่อป้องกันการปนเปื้อน มีการทำความสะอาดเครื่องมือ อุปกรณ์การเกษตร รวมทั้งภาชนะบรรจุและขนส่งผลผลิต และประเด็นที่เกษตรกรยังนำไปปฏิบัติน้อย ได้แก่ การจัดเก็บเอกสารเป็นหมวดหมู่ สะดวกในการตรวจสอบและนำมาใช้ มีการเก็บรักษาข้อมูลการผลิตไว้อย่างน้อย 2 ปี บันทึกการผลิตที่ครบถ้วน และลงชื่อผู้ปฏิบัติงานทุกครั้ง สอดคล้องกับ นันทวัน ทองเบญญู (2546: 78-81) ได้ศึกษาการยอมรับของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม พบว่า ยอมรับในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในระดับค่อนข้างมาก แต่มีข้อสังเกตว่าด้านการจดบันทึกเกษตรกรมีระดับการยอมรับและนำไปปฏิบัติค่อนข้างน้อยอาจเนื่องมาจากยังไม่เข้าใจการบันทึกการลงในสมุดบันทึกการรับ-รายจ่ายในครัวเรือน

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในจังหวัดปทุมธานี พบว่ามีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ดังนี้

3.1 จำนวนแรงงาน มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ สมโชค ณ นคร (2547: 60-62) ได้ศึกษาการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ ของเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ พบว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีผลเชิงลบกับการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ สอดคล้องกับ อมรรัตน์ พุ่มน้ำเค็ม (2550: 126-127) การยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกร ในสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ภูซัด ภูเมี่ยง ภูสอยดาว พบว่า มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ อาทิ มีความสัมพันธ์กับไถพรวนดินหรือไถกลบเตรียมดินแล้วตากดินไว้ประมาณ 2-3 สัปดาห์ก่อนปลูก หลังจากไถเตรียมดินหรือขุดดินขึ้นมา คราดเก็บวัชพืชออกให้หมด แกะไถดินเป็นกรดก่อนปลูกโดยใส่ปูนขาว ปูนมาร์ล อัตรา 200- 300 กิโลกรัมต่อไร่ ใส่ปูนขาวแล้วจะต้องรดน้ำตามไปด้วย สอดคล้องกับ นัทรหทัย ศิริวิริยะสมบุรณ์ และคณะ (2555:66-67) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี พบว่า แรงงาน เป็น ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นในการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษให้เพิ่มขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรให้ความสำคัญกับการจัดอบรมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ และการเพิ่มความถี่ในติดต่อกับเกษตรกร เพื่อให้คำแนะนำวิธีการต่างๆ ในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ และคอยช่วยเหลือด้านข้อมูลเชิงวิชาการในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง รวมทั้งด้านปัจจัยการผลิตที่จำเป็น เช่น มีการสอนและสนับสนุนการผลิตน้ำหมักชีวภาพให้แก่เกษตรกร

3.2 การเป็นสมาชิกกลุ่ม สถาบัน มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ ธงชัย เสาศาเมา (2555 :ไม่ระบุหน้า) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัด

มหาสารคาม พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่ม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม

3.3 ประสพการณ์ มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ นันทวัน ทองเบญญ์ (2546: 78-81) ได้ศึกษาการยอมรับของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม พบว่า เกษตรกรที่มีประสพการณ์ในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษแตกต่างกันจะมีการยอมรับในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษแตกต่างกัน สอดคล้องกับ ศิระชา กริพัฒน์ (2546: 70-72) ได้ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการฝึกอบรมหลักสูตรการผลิตผักปลอดสารพิษ ของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพันธุ์พืชสวนเลย จังหวัดเลย พบว่าเกษตรกรที่มีประสพการณ์ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษแตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นต่อเนื้อหาวิชาการหลักสูตรการผลิตผักปลอดสารพิษแตกต่างกัน สอดคล้องกับ อมรรัตน์ พุ่มน้ำเค็ม (2550: 126-127) การยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกร ในสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ภูซัด ภูเมี่ยง ภูสอยดาว พบว่า มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ อาทิ มีความสัมพันธ์กับการไถพรวนดินหรือไถกลบเตรียมดินแล้วตากดินไว้ประมาณ 2-3 สัปดาห์ก่อนปลูก หลังจากไถเตรียมดินหรือขุดดินขึ้นมา คราดเก็บวัชพืชออกให้หมด แกะไถดินเป็นกรดก่อนปลูกโดยใส่ปูนขาว ปูนมาร์ล อัตรา 200 - 300 กิโลกรัมต่อไร่

3.4 พื้นที่ถือครองที่ดิน มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ อมรรัตน์ พุ่มน้ำเค็ม (2550: 126-127) การยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกร ในสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ภูซัด ภูเมี่ยง ภูสอยดาว พบว่า พื้นที่ที่ใช้ในการทำเกษตร มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษโดยมีความสัมพันธ์กับไถพรวนดินหรือไถกลบเตรียมดินแล้วตากดินไว้ประมาณ 2 - 3 สัปดาห์ก่อนปลูก หลังจากไถเตรียมดินหรือขุดดินขึ้นมา คราดเก็บวัชพืชออกให้หมด แกะไถดินเป็นกรดก่อนปลูกโดยใส่ปูนขาว ปูนมาร์ล อัตรา 200- 300 กิโลกรัมต่อไร่ ใส่ปูนขาวแล้วจะต้องรดน้ำตามไปด้วย สมโชค ณ นคร (2547: 60-62) ได้ศึกษาการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ ของเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ พบว่า ลักษณะการถือครองที่ดินทางการเกษตร มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีผลเชิงลบกับการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ

3.5 รายได้ มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ ศิระชา กริพัฒน์ (2546: 70-72) ได้ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการฝึกอบรมหลักสูตรการผลิตผักปลอดสารพิษ ของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพันธุ์พืชสวนเลย จังหวัดเลย พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้จากการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษแตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นต่อเนื้อหาวิชาการหลักสูตรการผลิตผักปลอดสารพิษแตกต่างกัน สอดคล้องกับ สมโชค ณ นคร (2547: 60-62) ได้ศึกษาการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ เกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ พบว่า รายได้ มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีผลเชิงบวกกับการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ สอดคล้องกับ อมรรัตน์ พุ่มน้ำเค็ม (2550: 126-127) ศึกษาการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกร ในสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ภูซัด ภูเมี่ยง ภูสอยดาว พบว่า มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ อาทิ มีความสัมพันธ์กับไถพรวนดินหรือไถกลบ

เตรียมดินแล้วตากดินไว้ประมาณ 2-3 สัปดาห์ก่อนปลูกหลังจากไถเตรียมดินหรือขุดดินขึ้นมา คราดเก็บวัชพืชออกให้หมด แกะดินเป็นกรรอกก่อนปลูกโดยใส่ปูนขาว ปูนมาร์ล อัตรา 200- 300 กิโลกรัมต่อไร่ ใส่ปูนขาวแล้วจะต้องรดน้ำตามไปด้วย สอดคล้องกับ นงนุช โกสยรัตน์ (2553: 100-104) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการบริโภคผักปลอดภัยจากสารพิษในร้านค้าเพื่อสุขภาพ แขวงศิริราช พบว่า รายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับความต้องการบริโภคผักปลอดภัยจากสารพิษที่แตกต่าง สอดคล้องกับ ธงชัย เสาเสามา (2555 :ไม่ระบุหน้า) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า รายได้ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบการเกษตรดีที่เหมาะสม สอดคล้องกับ อรุณี เอกพาณิชย์ถาวร (2554 : 87-88) ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผักปลอดภัยจากสารพิษของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า รายได้ที่มีความแตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผักปลอดภัยจากสารพิษของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.6 จำนวนครั้งที่อบรม มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ ปาริฉัตร ทับทอง (2549: 60-65) ศึกษาปัจจัยเชิงใจในการตัดสินใจปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร พบว่า การเข้ารับการฝึกอบรม เป็นปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรตัดสินใจปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ เนื่องจาก การเปิดรับข่าวสารทำให้เกษตรกรรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับนวัตกรรม เทคโนโลยีนั้นๆ ทำให้เกษตรกรมีมุมมองที่กว้างขึ้นและมีความมั่นใจมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ ไพรัตน์ แก้วอินตา (2554 : 75-76) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ความรู้และการปฏิบัติของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้สารธรรมชาติทางการเกษตรในการผลิตผัก อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การเข้ารับการอบรมจากหน่วยงาน มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารธรรมชาติทางการเกษตรในการผลิตผักของเกษตรกร สอดคล้องกับ ธงชัย เสาเสามา (2555 : ไม่ระบุหน้า) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การฝึกอบรม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบการเกษตรดีที่เหมาะสม สอดคล้องกับ นัทธ์หทัย ศิริวิริยะสมบุรณ์ และคณะ (2555 : 66-67) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี พบว่า การเข้ารับการฝึกอบรม เป็น ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นในการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษให้เพิ่มขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรให้ความสำคัญกับการจัดการอบรมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ และการเพิ่มความถี่ในติดต่อกับเกษตรกร เพื่อให้คำแนะนำวิธีการต่างๆ ในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ และคอยช่วยเหลือด้านข้อมูลเชิงวิชาการในการป้องกัน กำจัดโรคและแมลง รวมทั้งด้านปัจจัยการผลิตที่จำเป็น เช่น มีการสอนและสนับสนุนการผลิตน้ำหมักชีวภาพให้แก่เกษตรกร

4) ความต้องการการส่งเสริม พบว่า ผู้ผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษมีความต้องการส่งเสริมผ่านบุคคลจากหน่วยงานราชการ ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์แบบคู่มือ มีความต้องการการส่งเสริมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์แบบโทรทัศน์มีความต้องการวิธีการส่งเสริมผ่าน การสาธิต สอดคล้องกับ จิตร เกื้อช่วย (2554 : 59-62) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการส่งเสริมอาชีพของเกษตรกรในตำบลบางขุนทอง อำเภอดงรัก จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เกษตรกรมีความ

ต้องการส่งเสริมแบบบุคคล สื่อโทรทัศน์ และยังสอดคล้องกับพจนานุกรม อังกฤษ (2556 : 4-38) กล่าวว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงบุคคลหรือผู้รับสารเป็นเกณฑ์นั้นสามารถแบ่งแยกออกตามจำแนก 3 แบบ วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์เป็นการถ่ายทอด เทคโนโลยีโดยเอาจำนวนเกษตรกร หรือบุคคลที่จะรับการถ่ายทอดเป็นหลัก แบ่งได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล โดยการเยี่ยมเยียน การสนทนา จดหมาย เป็นต้นวิธีการ ส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล โดยการประชุม การฝึกอบรม การสาธิต หรือศึกษาดูงาน เป็นต้น และวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน โดยวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ภาพยนตร์สิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ต่าง ๆ ทางอินเทอร์เน็ต และยังสอดคล้องกับ เกลิมศักดิ์ คุ้มศิริ (2556:8-13) กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยพิจารณา ตามหลักการสื่อสารและลักษณะของชุมชนได้ ได้แก่ วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงบุคคลหรือผู้รับสารเป็นเกณฑ์ วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงวัตถุประสงค์หรือตัวสารเป็นเกณฑ์ วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงเจ้าหน้าที่หรือผู้ส่งสารเป็นเกณฑ์ และวิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงตามช่องทางหรือสื่อที่ใช้ในงานส่งเสริมการเกษตรและวิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงชุมชนเป็นเกณฑ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 สำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรถ่ายทอดและให้ความรู้โดยการสาธิต เพื่อมุ่งเน้นไปที่เกษตรกรที่มีอายุน้อย ระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ซึ่งกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่ช่วยขับเคลื่อนการกระบวนการในการผลิต ผลผลิตลดภัยจากสารพิษ กลุ่มใหม่ เพื่อสร้างวิทยากรชุมชนในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่จำเป็นในการผลิตผลผลิตลดภัยจากสารพิษ เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ สารชีวภาพ ไปสู่เกษตรกรเป้าหมายได้อีกช่องทางหนึ่ง เช่น การ ลดค่าใช้จ่าย ด้านต้นทุนการผลิตให้กับเกษตรกรและเป็นการเพิ่มความยั่งยืนในการผลิต

1.2 สำหรับเกษตรกรที่ทำการผลิตผลผลิตลดภัยจากสารพิษมีประสบการณ์ในการผลิตผลผลิตลดภัย อยู่ระหว่าง 1-5 ปี มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเป็นของตนเอง สามารถตัดสินใจในการลงทุนเอง การใช้วิธีการส่งเสริมแบบเฉพาะเจาะจงตามความต้องการของเกษตรกรน่าจะทำได้ง่ายและเกิดประสิทธิภาพว่าการส่งเสริมแบบกลุ่ม โดยในการเข้าไปส่งเสริมด้านการผลิตผลผลิตลดภัยจากสารพิษ จะต้องเป็นขั้นตอนง่าย ไม่สลับซับซ้อน ทดลอง ปฏิบัติได้จริง และมีช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับเกษตรกรเป้าหมายผ่านอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ และช่องทางการสื่อสารอื่นๆ ในการติดตามผลและค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม

1.3 สำหรับหน่วยงานราชการ ควรส่งเสริมให้ความรู้หลังการอบรมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ พัฒนาสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน GAP พบว่า เกษตรกรยังขาดความรู้และการปฏิบัติตามขั้นตอนการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร GAP ในประเด็นการจดบันทึก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการถ่ายทอดความรู้เพิ่มเติม โดยมีการคัดเลือกตัวแทนเกษตรกรต้นแบบและใช้การสาธิต ฝึกปฏิบัติ มีการติดตามผลแบบสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้นำหรือตัวแทนที่มีการจดบันทึกที่ถูกต้อง สามารถถ่ายทอดความรู้และเป็นต้นแบบที่ดีได้ มีการยกย่องชมเชยหรือมอบรางวัลสำหรับเกษตรกรต้นแบบ และมีการถ่ายทอดความรู้ไปยังเพื่อนบ้านเพื่อขยายผลต่อไป ตามผลการวิเคราะห์ข้อมูลว่าเกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนบ้านมากที่สุดให้เป็นประโยชน์

2. ข้อเสนอแนะในการดำเนินการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนบ้านหรือสื่ออินเทอร์เน็ตที่เหมาะสมในการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรส่งผลต่อพฤติกรรมการผลิตในระดับใด

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษในพื้นที่แบบเจาะลึกเนื่องจาก เกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษในจังหวัดปทุมธานี มีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ใช้แรงงานในครัวเรือน มีรายได้ค่อนข้างสูงและยังมีกระบวนการผลิตที่สามารถรักษามาตรฐานการผลิตตามข้อกำหนดของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจึงมีความแตกต่างในการปฏิบัติและการยอมรับในกระบวนการผลิต

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร.(2556) . คู่มือที่ปรึกษา GAP พืชอาหาร.กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

จินดา ขลิบทอง.(2544). กระบวนการวิจัยทางส่งเสริมการเกษตร ในประมวลสาระชุดวิชา การส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนา.หน่วยที่ 14 หน้า 19-20 นนทบุรี.มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์.

จุฑามาศ ปินทุภาส.(2551). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกรในตำบลช่อแล อำเภอมะเขง จังหวัดเชียงใหม่.วิทยาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) เกษตรศาสตร์เชิงระบบ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่.

เฉลิมศักดิ์ คุ้มศิริ (2556) “วิธีการส่งเสริมการเกษตร” ในประมวล สาระชุดวิชา ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร หน่วยที่ 8 หน้าที่ 1-60 นนทบุรี สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ธงชัย เสือเสามา, 2555.ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม.การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2.นนทบุรี.

นันทวัน ทองเบญญ์.(2546). การยอมรับของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์วิทยาศาตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นันทน์หทัย ศิริวิริยะสมบุญ.(2555).ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี.วารสารเกษตรพระจอมเกล้า 30:2 (59-67) สาขาวิชาเทคโนโลยีการผลิตพืช คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

นงนุช โกสิยรัตน์.(2553).การศึกษาความต้องการบริโภคผักปลอดสารพิษของผู้บริโภคในร้านค้าเพื่อสุขภาพ แขวงศิริราช.วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นันทน์หทัย ศิริวิริยะสมบุญ (2555).ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี.วารสารเกษตรพระจอมเกล้า 30(2) :59-67

ปาริฉัตร ทับทอง.(2549).ปัจจัยเชิงใจปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร.วิทยานิพนธ์วิทยาศาตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) ส่งเสริมการเกษตร

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ไพลิน แก้วอินถา.(2554).ความรู้และการปฏิบัติของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้สารธรรมชาติทางการเกษตรใน

การผลิตผัก อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่.วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์)

ส่งเสริมการเกษตร.มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2556) “แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร” ใน ประมวล สาระชุดวิชา การ

ส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา หน่วยที่4 นนทบุรี หน้า 4 – 47 สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ และ สุรพล เศรษฐบุตร (2553) “แนวคิดและหลักการส่งเสริมการเกษตร” ใน ประมวลสาระ

ชุดวิชา ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร หน่วยที่ 3 หน้าที่ 3-11 นนทบุรี

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

วิทยา พลเยี่ยม (2551) “การศึกษาเกษตรกับการส่งเสริมอาชีพเกษตร”ในประมวล สาระชุดวิชา การศึกษาเกษตร

และการส่งเสริมอาชีพเกษตร หน่วยที่ 9 หน้า 5 นนทบุรี สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

วิวัฒน์ ภู่วัฒน และศิริวรรณ แฉงน้า.(2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้

ปลูกผักในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี.เอกสารการประชุมวิชาการนานาชาติวิทยาศาสตร์และ

เทคโนโลยีทางการเกษตร ครั้งที่ 1 วันที่ 21-22 กรกฎาคม 2554.คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัย

ราชภัฏเพชรบุรี.

ศรียา กริพัฒน์. (2546). ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการฝึกอบรมหลักสูตรการผลิตผักปลอดสารพิษของศูนย์

ส่งเสริมการผลิตพันธุ์พืชสวนเลย จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริม

การเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมจิต โยธะคง และเฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2556) “รูปแบบการส่งเสริมส่งเสริมการเกษตร” ในประมวลสาระชุดวิชา

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร หน่วยที่ 7 หน้าที่ 1-48 นนทบุรี สาขาวิชาส่งเสริม

การเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สมโชค ณ นคร(2547)การยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัด

นครศรีธรรมราช.วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต.สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อมรรัตน์ พุ่มน้ำเต็ม(2550)การยอมรับการปลูกผักปลอดสารพิษของเกษตรกรในสถานีพัฒนาการ

เกษตรที่สูงตามพระราชดำริภูขัด ภูเมี่ยง ภูสอยดาว.วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อรุณี เอกพาณิชย์ถาวร กิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ(2554)” ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผักปลอด

สารพิษของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร”.วารสารการเงิน การลงทุน การตลาด และการ

บริหารธุรกิจ ปีที่ 1 เล่ม 1

อิสสระ สิ้นชนกุลไพศาล .(2547)ความรู้และความเข้าใจของผู้บริโภคผักปลอดภัยในจังหวัดเชียงใหม่.

วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) ส่งเสริมการเกษตร.มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.